

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1893.

Första Kammaren.

N:o 11.

Fredagen den 3 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2.30 e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 24 sistlidne februari.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 6, till Konungen i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af ett jordområde till botaniska trädgården i Upsala.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 7, till Konungen i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 105 § skiftesstadgan.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande, den 1 i denna månad bordlagda ärenden, nemligen: konstitutionsutskottets memorial och utlåtanden n:is 6—10, lagutskottets utlåtande n:o 15 samt Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3.

Herr Ekenman afgaf en motion, n:o 24, angående skrifvelse till Konungen om ändring af gällande bestämmelser i fråga om ersättning af allmänna medel för understöd åt arbetsföre svenske medborgare, hvilka i nödstäld belägenhet aflemnas å svensk gränssort. Denna motion blef på begäran bordlagd.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Fröberg* under tre veckor från den 7 innevarande månad.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts andra gången, skulle uppföras sist å föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2.36 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 4 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 25 sistlidne februari.

Upplästes ett inlemnadt läkarebetyg, så lydande:
 Att herr grefven *G. Lagerbjelke* till följd af influensa tills vidare är förhindrad att bevista Riksdagens sammanträden, intygar Stockholm den 3 mars 1893.

A. Werner,
 legitim. läkare.

Herr statsrådet friherre *von Essen* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående disposition af inflytande köpeskilling för kronan tillhörig mark i kvarteren Edelman mindre och Krabaten i Stockholm m. m.; samt

2:o) angående ordnande af pensionsförhållandena vid intendenturcorpsen.

Herr statsrådet *Groll* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående vissa ändringar i förordningen angående utvidgad näringsfrihet; och
 2:o) angående anvisande af medel till odlingslånefonden.

Anmälades och bordlades
 statsutskottets utlåtanden:

n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;
 n:o 26, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor;

n:o 27, i anledning af väckt förslag om inköp af den s. k. vestkustbanan; och

n:o 28, i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag i syfte af statens öfvertagande af städernas utgifter för rättsskipning, kronouppbörd och exekutionsväsen m. m.; samt

bankoutskottets memorial n:o 3, med förslag till omröstningsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om bankovinstens användande.

Vid föredragning af herr *Ekenmans* under gårdagen bordlagda motion, n:o 24, angående skrifvelse till Konungen om ändring af gällande bestämmelser i fråga om ersättning af allmänna medel för understöd åt arbetsföre svenske medborgare, hvilka i nödstånd belägenhet afemnas å svensk gränsort, beslöt kammaren hänvisa denna motion till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 28 sistlidne februari och den 1 innevarande mars bordlagda betänkande n:o 3, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition n:o 2 med förslag till ny förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket. *Förslag till förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket.*

Friherre Barnekow: Jag skall be, att detta betänkande föredrages punktvis, dock med den förändring, att näst efter paragraf 2 föredrages det i slutet förekommande öfvergångsstadgandet.

På härefter gjord proposition beslöts, att förevarande betänkande skulle punktvis företagas till afgörande, samt hvad anginge 2 punkten, att deri intagna förslag till förordning skulle paragrafvis föredragas, med iakttagande att förslagens slutmening behandlades näst efter § 2, och att, sedan förslagens särskilda paragrafer blifvit genomgångna, den föreslagna förordningens rubrik samt derefter utskottets i punkten gjorda hemställan skulle till behandling förekomma.

Förslag till
förfordning om
beskattning af
hvitbetssocker-
tillverkningen
i riket.
(Forts.)

1 punkten.

Lades till handlingarna.

2 punkten.

Utskottets förslag till förfordning om beskattning af vitbetssockertillverkningen i riket.

Art. I.

Öfverskriften och § 1.

Herr Dickson, Robert: Visserligen finnes ingen reservant antecknad vid denna paragraf, men då reservationer i fråga om öfvergångstiden äro från Andra Kammaren anmälda, skall jag be att för ett par ögonblick få upptaga kammarens tid för att yttra mig vid den första punkten, der rendementsberäkning först omnämnas. Syftet med mitt anförande är endast att söka ådagalägga, att något snabbare påförande af skatten, än Kongl. Maj:t föreslagit, icke gerna kan ega rum. Jag ber få erinra, att skatten till och med 1890 års kampanj utgjorde $58\frac{3}{4}$ vid afverkning af 100 kg. betor. Skatten höjdes vid 1891 års riksdag med ungefär 15 öre och tillämpades, sålunda förhöjd, vid 1891 års kampanj. Skatten utgjorde då omkring $73\frac{1}{2}$ öre för 100 kg. betor. Det är nu meningen att ytterligare höja skatten, så att den för 100 kg. betor skall utgöra $105\frac{3}{4}$ öre. Det blir då tillsammans en skattehöjning af 47 öre för 100 kg. betor, eller 80 procent af hvad skatten förut utgjorde. Detta är ju en afsevärd förhöjning, och man må fråga sig, om fabrikerna under nuvarande förhållanden äro i tillfälle att bära denna beskattning. Man kan uppställa sina beräkningar så, att hvad man känner fullkomligt det är den afverkning, som egt rum under hvardera kampanjen. Efter den kan man beräkna skatteförhöjningen. Man vet också, huru högt fabrikerna äro bevillingstaxerade för följande år. För denna taxering har man den föregående kampanjens bokföring.

Komitén anställer en beräkning öfver förhållandet mellan 1890 års afverkning och taxeringen för 1891. Sjelfva taxeringen är grundad på bokföringen. Men jag tror icke, att man i allmänhet får antaga, att ett bolags behållna vinst är detsamma som dess taxering. Å ena sidan är bolaget berättigadt till vissa afdrag och å andra sidan vid taxeringen icke berättigadt att göra åtskilliga andra afdrag, som en sådan affär dock pålägger, såsom t. ex. afskrifning af värdet å byggnaderna. Jag nämner detta för att visa, att den uppskattade inkomsten snarare är högre än det belopp, ett bolag verkligen kan hafva att disponera öfver.

Komitén uträknar, att, om hösten 1890 beskattningen utgått efter det högre rendementet af 9 procent och med hälften af tullen, skulle fabriken vid Örtofta, som då var ny, lemnat en förlust af

47,000 kronor och således icke kunnat bära sin beskattning. Fabriken vid Helsingborg hade lemnat en behållning af endast 42,000 kronor, men denna fabrik idkar också raffinaderi och har ett aktiekapital på 2 millioner. Det blefve således en ytterst ringa behållning, som råsockertillverkningen skulle kunna lemna på detta stora kapital.

Förslag till förordning om beskattning af hvitbetssocker-tillverkningen i riket.

(Forts.)

Jag har skaffat mig uppgifter, huru förhållandena voro vid bevillningstaxeringen 1892, och jämföras de med afverkningen 1891—1892, visar det sig, att, om man utgått från 9 procents rendement, fabriken vid Örtofta visserligen skulle haft en behållning af ungefär 50,000 kronor, men på ett kapital af bortåt 1 million och med nödvändighet att göra betydliga afskrifningar vore det icke något fördelaktigt resultat. Fabriken vid Helsingborg skulle haft en behållning af omkring 58,000 kronor, men deraf skulle en del afräknas såsom vinst på raffinaderiet. Hvad sedan återstode skulle blifva en mycket dålig utdelning på fabriken aktiekapital.

Under 1891 års kampanj hafva tillkommit två nya fabriker. En af dessa är den vid Kjeflinge. Hade denna fabrik skattat efter 9 procents rendement, hade den haft en behållning af ungefär 20,000 kronor. Detta hade väl åtgått till afskrifning på fabriken värde m. m. Hade denna fabrik taxerats efter 8 $\frac{1}{4}$ procents rendement, hade resultatet naturligtvis blifvit något bättre. Först med ett rendement af 7 $\frac{1}{2}$ procent, det som nu är föreslaget för två år, skulle denna fabrik fått en behållning af 58,000 kronor, hvilket, efter afskrifningen, gifvit någorlunda utdelning på kapitalet.

Det visar sig således, att de nya fabriker, om hvilka man har någon erfarenhet, icke ännu kunnat bära den beskattning, som ett 9 procents rendement förutsätter, ehuru de efter viss tid kunna det. — Härtill kommer, att tvenne nya fabriker förra hösten börjat sin verksamhet, nemligen de vid Hököpinge och Engelholm. Man måste således tänka sig 4 år, innan de kunna hinna upp till en sådan utveckling, att de kunna beskattas efter 9 procents rendement.

Jag tror således, att Kongl. Maj:ts förslag går fabrikerna så pass nära som skäligt är. Jag vill dock icke neka, att två fabriker, de vid Staffanstorp och Trelleborg, i alla fall skulle hafva, med den tilltänkta beskattningen, lemnat en betydlig utdelning, men man får icke döma alla fabriker efter hvad som eger rum vid dessa två, som äro anlagda under synnerligen gynsamma förhållanden och skötas med en öfverlägsen skicklighet.

Jag ber att få nämna ett par ord till, i anledning af herr Fredholms reservation. Han söker också anställa en beräkning. Men då jämför han bevillningstaxeringen för 1891 med afverkningen under samma år. Han får således två faktorer, som icke hänga tillsammans. 1891 års afverkning lägges nemligen till grund för 1892 års taxering. För 1891 års taxering ligger såsom grund afverkningen under kampanjen 1890—1891. Således jämför han 2 origtiga år. Vidare försöker han räkna sig till hvad afverkningen skulle hafva varit 1891 och verkställer då den besynnerliga

Förslag till
förordning om
beskattning af
hvitbetssocker-
tillverkningen
i riket.
(Forts.)

beräkning, att han antager att halfva afverkningen skett på hösten och hälften på våren. Detta är orätt. Hade han sett efter i rikshufvudbokens kapitalkonto för 1891, hade han fått exakta siffror uppgifna. Han hade egentligen bort jemföra 1890—1891 års kampanj med 1891 års behållning. I alla fall är det orätt att slå tillsammans tillverkningen vid alla fabriker och sedan taga medeltalet deraf. Det är ju nödvändigt att se, huru det ställer sig vid hvarje enskild fabrik.

Jag har intet annat yrkande att göra än på bifall till den föredragna paragrafen.

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes den nu föredragna öfverskriften och § 1.

§ 2.

Herr af Burén: Uti Kongl. Maj:ts nädiga proposition n:o 2 säger herr statsrådet och chefen för finansdepartementet: »Hvitbetsodlingen åstadkommer en hög kultur af den derför använda jorden, bereder en säker och förmanlig afsättning för dess produkter samt lemna rika arbetstillfällen för befolkningen i de orter, der denna rotfrukt odlas. Hvitbetssockerindustrien har i vårt land utvecklats sig på ett storartadt sätt,» o. s. v. Hvad är orsaken till detta lyckliga förhållande? Jo, detta lyckliga förhållande har endast och allenast kunnat åstadkommas genom det kraftiga tullskydd af 50 procent af värdet, som denna industri åtnjutit. Men nu säger man, att en gräns måste sättas — hvarför? Jo, staten förlorar genom denna naturliga svenska näring sina stora inkomster af sockertullen, och hvitbetssockerfabrikerne förtjena för mycket pengar.

Det har inträffat hvad som vid tillämpningen af ett kraftigt tullskydd under likartade förhållanden mest inträffa: importen minskas, produktionen och afsättningen inom landet ökas, och rika arbetstillfällen beredas. För min ringa del anser jag, att denna gräns är långt ifrån uppnådd, ännu mindre öfverskriden. Hit importeras ännu 24,934 tons råsocker, år 1890 köptes från utlandet socker för 16,3 millioner kronor, och komitén säger: »om endast 70 procent af åkerarealen inom 10 härad af Malmöhus län användes till odling af sockerbetor med 7-årig cirkulation, skulle denna areal vara tillräcklig att lemna *mera* än Sveriges nuvarande årliga behof af socker.» Men såväl Kongl. Maj:t som komitén säger, att gränsen är uppnådd, ja öfverskriden, och då läser min mening icke betyda mycket. Det gäller sålunda för mig att ansluta mig till det förslag, som pålägger denna industri den minsta bördan. Det är därför jag ställt mig på Kongl. Maj:ts sida och detta icke minst därför, att vid anläggning af nya fabriker Kongl. Maj:t förbehållit sig pröfningsrätt. Det kan nemligen lätt hända, att vid tillämpningen af den förhöjning af accisen, hvarom nu är fråga, samma förhållande kan inträffa som år 1879. Då tiden kom

för skattesatsens höjande till $\frac{3}{5}$ af råsockertullen, hade samtliga fabriker, utom en, upphört och afverknigen af betor nedgått från 31,082 tons till 7,031 tons. Ännu ovissare är, om ej genom bestämmelsen, att afståndet mellan hvarje fabrik skall vara 40 kilometer, trakasserier komme att uppstå, för hvilka eventualiteter Kongl. Maj:ts pröfningsrätt vore synnerligen önskvärd. Denna pröfningsrätt hafva likväl icke mindre än 18 ledamöter af bevillningsutskottet motsatt sig, hvadan säkerligen äfven denna nödiga och nyttiga kontroll kommer att strykas.

Förslag till förordning om beskattning af hvitbetssocker-tillverknigen i riket.

(Forts.)

Slutligen och då inom utskottet i denna fråga varit nästan lika många meningar som hufvuden, så tror jag man gör klokast uti att antaga Kongl. Maj:ts förslag, som grundar sig på en noggrann och omsorgsfull pröfning och hvartill jag ber att få yrka bifall.

Herr statsrådet friherre von Essen: Jag är den senaste talaren tacksam för att han förordade Kongl. Maj:ts proposition, och det synes mig, som om han kanske icke har så liten anledning att vinna framgång för sitt yrkande åtminstone i hufvudsakliga delar af propositionen, eftersom man måste instämma med honom deruti, att det inom utskottet varit nästan lika många olika meningar som hufvuden rörande rätta sättet att lösa denna fråga. I hufvudsak har man visserligen förenat sig, visst icke inom utskottet, men bland reservanterna. I afseende å den särskildt viktiga saken att gynna anläggning af nya fabriker i synnerhet på Gotland hafva nemligen, som det synes mig, de allra flesta reservanterna enat sig, ehuru de söka målet på olika vägar.

Det är naturligtvis kämbart för staten att göra så stora uppoffringar som hittills varit fallet, men man har varit litet öm om denna industri under langliga tider, tills man på senare åren funnit, att uppoffringarne började blifva nästan väl stora. De hafva varit stora redan länge, men Riksdagens ögon hafva icke blifvit tillräckligt fästa derpå; och Kongl. Maj:t har kanske ej heller tillräckligt noga i tid beaktat, att en utredning borde företagas. Det vill jag dock ej yttra mig om. Emellertid, saken har fortgått, och man tycker nu, att de uppoffringar som staten gjort varit oerhörda. Dock tror jag icke, att man behöfver sörja så mycket deröfver. Under dessa år har nemligen sockerkonsumtionen i landet stegrats så betydligt, att sockertullen plus hvitbetssockertillverkningskatten tillsammans åstadkommit en statsinkomst, som icke väsentligt understigit hvad den utgjorde under senaste tiotal af år. Herrarne torde sjelfva af komitébetänkandet finna, huru förhållandena gestaltat sig. Under åren 1882—1891 har inkomsten af både tull och hvitbetssockertillverkningsafgift visserligen vexlat, men den gick dock 1884 upp till 12,467,000 kronor och steg 1890 till 12,899,000 kronor; 1891 gick den ned till 10,978,000 kronor. Nu må man icke fästa för stor vikt vid dessa siffror, derför att, hvad sockret beträffar, ligger det på nederlag i högst betydliga kvantiteter från ena året till det andra, så att beloppet af tullen och

*Förslag till
förordning om
beskattning af
hvitbetssocker-
tillverkningen
i riket.*

(Forts.)

betafgiften icke kan anses motsvara den årliga konsumtionen; ena året kanske mera uttages från nederlaget, andra året mindre. Detta vexlar således, men i medeltal har statsinkomsten af tullen och betafgiften stått temligen lika. Det är sant, att statens inkomster varit vida högre, om icke denna uppoffring gjorts af en eller annan million, som användts till premiering. Det är dock icke skäl att ångra sig. Hade man gått saken till mötes med öppen blick och på förhand sett, att uppoffringen skulle blifva så stor och antalet fabriker tillväxa i den grad som skett, skulle den kanske icke kommit till stånd, men då hade vi ej heller fått se en sådan landsdel som Skåne hafva stigit så betydligt i kultur, som den gjort genom betodlingen, andra fördelar att icke här uppräknas. Jag kan dock icke förbigå den viktiga saken, att vi få köpa i vårt eget land de fabrikat som vi sjelfva kunna tillverka, och det är ju bra att icke behöfva stå i skuld till utländingen för allt hvad vi äta upp.

Som hvar och en vet, har nu i den kongl. propositionen föreslagits, att Kongl. Maj:t först och främst skall få pröfva, huruvida lättnad i skatten skall efter vissa grunder tillgodokomma de nyanlagda fabrikerne. Detta hafva utskottets alla ledamöter förkastat. Jag har således intet hopp, att det skall gå igenom. men jag är skyldig att förklara, att Kongl. Maj:t, såsom mig synes, haft goda skäl för ett sådant förslag. Man vet, att anläggningen af en hvitbetssockerfabrik är ganska dyr, då det skall ske fullständigt (med hela dess armatur); men det, som tager den längsta tiden och det hvarpå mesta vigten ligger, är uppodlingen af tjenliga betmarker. Ingen fabrik kan uppstå och med fördel frambringa en tillverkning utan att stora kostnader nedläggas på jordbruket, der dessa betor skola odlas, och detta kan endast ske så småningom. Nu har Kongl. Maj:t i sitt förslag sökt förebygga, att en fabrik skulle kunna anläggas nära intill en annan, och samma bolag på den kultiverade marken draga in sina betor och hafva fördel af den lägre skatten. Derför har Kongl. Maj:t föreslagit ett afstånd af 40 km. Man vet nemligen, att betorna vanligen icke transporteras så lång väg. I vanliga fall transporteras de omkring 20 km. per jernväg från betmarkerna. Men icke för ty kunde det hända, att en gammal fabrik funne för godt att helt enkelt flytta sin materiel, bygga ett hus för fabriken, men för öfrigt taga alla sina gamla redskap och flytta alltsammans till en trakt inom 40 km. från den förra fabriken och således med en i alla fall ringa anläggningskostnad bringa en ny fabrik i gång och komma i atnjutande af skattelindringen. Detta skulle Kongl. Maj:t förebygga genom sin pröfning och vid detta fall säga, att det vore samma fabrik som endast flyttats, ett förhållande som icke föranledde till någon billigare skatt. Genom att bibehålla denna Kongl. Maj:ts bestämningsrätt skulle man kunna bereda den fördel, att den lägre skatten kunde lemnas till alla nya fabriker. anlagda på det afstånd som angifvits, i södra Sverige och på Gottland.

Nu hafva reservanterna velat komma ifrån icke blott Kongl. Maj:ts pröfningsrätt, utan äfven att lemna några fördelar alls åt

Skåne, södra Halland och södra delen af Kalmar län, samt endast förbehållit någon lindring för Gotland. Detta är ock det viktigaste efter hvad mig synes, ty med den kändedom, som jag har om Gotland och som jag tror i detta fall icke jäfvas af någon, är det alldeles nödvändigt att någon lindring i skatten der erhålles, om icke just exakt den af Kongl. Maj:ts begärda, så åtminstone till någon väsentlig del, för att en fabrikation skall uppstå. Vi känna jorden på Gotland, den är god, men grundt brukad och behöfver många år för att arbetas upp till djup. Vi känna äfvenledes, att myrarne der äro delvis förträffliga för betodling. Men i en myr, som icke är utdikad, är jorden länge rå; den behöfver tid på sig. Folket är ej heller vandt vid denna odling och kanske också ej så företagsamt som på andra orter. Äfven saknas kapital. Alla dessa omständigheter göra, att det synes mig vara skäl att om möjligt underlätta uppblomstringen af denna industri på Gotland, äfven om uppoffringen skulle blifva betydlig. Dock torde den icke blifva så betydlig, som man föreställer sig. Man får icke jemföra den uppoffring, som kan komma i fråga för nyuppståndna fabriker med den nuvarande för fabriker med en tillverkning om 30,000 tons, ty de förra gå successive fram på nyuppodlad jord, tillverkningen är i början liten och vinsten blir ganska obetydlig. Uppoffringen blir därför ej så stor för dessa fabriker under det fåtal år, som kan ifrågasättas att skattelindringen skall fortvara.

Jag tillåter mig icke att i debattens närvarande stadium yttra mig om hvilket förslag som skulle vara antagligt, ifall Kongl. Maj:ts förslag — hvilket hvar och en torde finna naturligt att jag helst önskar skall vinna framgång — icke bifalles. Jag torde sedan blifva i tillfälle att göra några anmärkningar beträffande formuleringen af 1 §, hvilken behöfver ändras något, ifall det ena eller andra förslaget kommer att antagas. För närvarande hemställer jag blott, att Kongl. Maj:ts proposition måtte bifallas på sätt den siste talaren yrkat.

Herr Stephens: Förevarande frågas lösning på ett tillfredsställande sätt är svårare, än man i allmänhet antager, derigenom att den berör så många skilda men hvar för sig viktiga intressen. Den ingriper i jordbrukets intressen, statens intressen, nuvarande såväl nya som äldre fabrikers och i de blifvande fabrikernas intressen. All den stund sockerbetsodlingen såväl direkt som indirekt lemnar jordbruket den största vinst samt bereder större arbetstillfällen för mycket obemedladt folk, är det nödvändigt att så mycket som möjligt uppmuntra odlandet af denna kulturväxt i synnerhet i nuvarande tider, då jordbruket arbetar under betryck, hvilket förhållande troligtvis en längre tid framåt kommer att ega rum. Den premie, som lemnats sockerindustrien af staten, har förorsakat denna icke obetydliga förluster till fördel för en industri och en af vårt lands af naturen mest gynnade landsändar. Men som sockerindustrien under de senare åren till följd af betydliga förbättringar i tillverkningsmetoder numera lemnar sina idkare

*Förslag till
förordning om
beskattning af
hvitbetssocker-
tillverkningen
i riket.*

(Forts.)

Förslag till förordning om beskattning af hvitbetssocker-tillverkningen i riket.

(Forts.)

en mycket stor vinst, anser jag, att statens intressen fordra, att denna premie nedbringas till rimliga proportioner, så mycket mer som staten behöfver sina tillgångar för många andra, fullt lika viktiga ändamål; och är det min öfvertygelse, att, äfven med den reduktion i premien som nu föreslagits, det för de nuvarande sockerfabrikerna kommer framdeles att löna sig att anlägga nya sockerfabriker i de nu sockerbetsodlande södra distrikten. Jag har särskild anledning till denna tro derutinnan, att det är allvarsam samt påtänkt att, för att upphjelpa de tryckta jordbruksförhållandena i England, numera anlägga sockerfabriker der. Man stöder sig nämligen därpå, att 1897 den exportpremie kommer att upphöra, som i Tyskland och Österrike hittills funnits vid export af råsocker. Enligt de beräkningar man gjort i England skulle en fabrik, som således icke får något skydd, erhålla en vinst af 6 £ per ton för råsocker, samt jordbruket få en inkomst af 5 £ 15 shillings per acre vid odling af sockerbetor. Häraf synes, som om den inskränkning vi antagit skulle vara fullt betogad. Men på de orter i vårt land, som ännu icke försökt att i stor skala producera sockerbetor, ehuru de till följd deraf att de ega god jordmån, ett jmförelsevis mildt klimat samt ligga i närheten af hafvet ega alla förutsättningar för att med fördel kunna producera sockerbetor, är det af stor vikt för jordbrukets utveckling, att sockerfabrikationen kommer till stånd. Men det är förenadt med betydligt större risk att anlägga sockerfabriker på platser, der ingen garanti finnes för att desamma komma att erhålla en tillräcklig mängd sockerhaltiga betor, än på de orter, der intet tvifvel råder i detta hänseende. För att således få sockerfabriker till stånd i dessa opröfvade och alltså på något längre afstånd från de äldre fabrikerna belägna distrikt bör staten uppmuntra anläggandet af fabriker. En sådan uppmuntran har såväl hvitbetssockertillverkningskomitén som Kongl. Maj:ts föreslagit. Enligt Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag skulle en ny sockerfabrik, som ligger på mer än 40 kilometers afstånd från en äldre fabrik, under de första 8 åren erhålla en extra premie utöfver hvad de äldre fabrikerna bekomma, hvilken, om man antager, att fabriken har en årlig afverkning af 30,000 tons betor samt kommer i gång den 1 september 1893, skulle belöpa sig till en summa af 687,000 och några hundra kronor. Men för hvarje år man fördröjer igångsättandet af den nya fabriken ökas denna premie och uppnår sitt maximum den 1 september 1897, vid hvilken tidpunkt densamma belöper sig till 846,000 kronor. Men denna extra premie är enligt min åsigt för hög och öjenn, samt har dertill det stora felet, att den uppmuntrar till att fördröja anläggningen af sockerfabriker samt odlandet af sockerbetor under de närmaste 4 åren.

Det beslut utskottet fattat, nemligen att borttaga hela 2:a mom. i 2 § af Kongl. Maj:ts förslag har jag icke kunnat gilla, da derigenom utsigten uteslutes att få sockerfabriker till stånd i andra delar af landet än södra Skåne och derintill gränsande områden, hvilka redan redan förut lyckligt lottade landsdelar sålunda nästan

ensamma skulle erhålla rätt till alla de stora fördelar, som äro förenade med en utvecklad sockerindustri samt sockerbetsodling, och detta på bekostnad af andra, mindre lyckligt lottade landsändar. Jag har således lika litet kunnat vara med om utskottets som Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt. Jag anser, att frågan bäst löses genom att antaga den reservation, hvartill jag slutit mig. Härigenom begränsas afståndet för den mera gynnade nya fabriken till 30 kilometer från den äldre, hvilket afstånd bör vara tillräckligt, isynnerhet om man tager i betraktande, hvilken tung vara sockerbetan är och huru föga den tål att transporteras. Hvarje extra kilometer man skall forsla betan minskar densammas värde, särskildt då detta i allmänhet måste ske under höst- och vintermånaderna, när vägarne äro dåliga och uppblötta, men detta behöfver jag ju icke närmare förklara.

Förslag till förordning om beskattning af hvitbetssocker-tillverkningen i riket.

(Forts.)

Äfven anser jag, att Kongl. Maj:ts beslutanderätt, huruvida den ena fabriken skall komma i åtnjutande af särskilda förmåner framför en annan, bör borttagas, då genom densammas bibehållande osäkerhet och missbelåtenhet uppstå på många orter.

Jag anser således, att reservationen har fördelar framför såväl utskottets som Kongl. Maj:ts förslag. Den begränsar äfven den premie, som skulle komma de nya fabrikerne till del i de omnämnda mindre gynsamt lottade distrikten, till en summa af omkring högst 300,000 kronor, att utgå under de 5 första åren utan hänsyn till om en sådan fabrik kommer till stånd förr eller senare. Och anser jag, att detta belopp bör vara tillräckligt stor uppoffring af staten, i synnerhet om man tager i betraktande den höga ståndpunkt, hvar på sockerindustrien nu befinner sig.

Jag anser således, att reservationen bäst tillgodoser alla rimliga anspråk, hvarför jag, herr talman, yrkar bifall till densamma och afslag på utskottets förslag i denna del af paragrafen.

Friherre Barnekow: Beträffande första momentet i nu fördragna paragraf skall jag för närvarande icke göra någon hemställan. Då någon ledamot från denna kammare inom utskottet icke reserverat sig emot detsamma, finnes icke någon anmärkning att här för närvarande upptaga till bemötande. Jag skall i stället sysselsätta mig med 2 § 2 mom.

Beträffande detta 2 mom. hafva ofantligt olika meningar gjort sig gällande. Den af Kongl. Maj:t tillsatta komitén har uttalat en uppfattning, Kongl. Maj:t en annan och utskottet en tredje uppfattning. Slutligen hafva af utskottets 20 ledamöter icke mindre än, om jag ej misstager mig, 15 reserverat sig emot utskottets beslut.

Denna förordning, mine herrar, har också en ytterst svår uppgift att fylla, ty den afser att tillse, att staten icke förlorar för mycket af sina inkomster genom en minskad sockerimport, på samma gång denna förordning äfven bör bereda sockerindustrien ett tillräckligt skydd.

Förslag till
förordning om
beskattning af
hvitbetssocker-
tillverkningen
i riket.

(Forts.)

Då vi icke hade någon betodling i vårt land att tala om, var sockertullen en finanstull, och man ansåg, att den kunde som sådan höjas för att skaffa staten ökad inkomst. Slutligen blef den så hög, att man började spekulera på att använda den som skydd, och då var det som dessa hvitbetsfabriker uppstodo, under ett alldeles enormt tullskydd. Den närmaste följden blef, att staten började förlora penningar på denna tillverkning. Nu vill man försöka hjälpa detta, och det rättaste hade väl varit att sätta ned tullen, men då hade ju staten förlorat för mycket, hvarför man kom på den tanken att lägga accis på fabrikationen och sökte bibehålla tullsatsen så hög som möjligt. Det är detta, mine herrar, som förordningen skall söka åstadkomma, hvilket, enligt mitt förmenande, är en ganska svår uppgift, i synnerhet då så vidt skilda intressen, som härvidlag ifrågakomma, skola tillgodoses.

Hvad nu det kongl. förslaget beträffar, är det det, som bäst tillgodoser sjelfva industrien och minst ser på statens inkomster. Kongl. Maj:t föreslår nemligen, att vid anläggande af nya fabriker skola dessa få en öfvergångstid af 8 år, innan de behöfva betala den i lag bestämda skatten. Jag ber om ursäkt, att jag begagnar ordet *skatt*. Det skulle egentligen heta *accis*, men för lätthetens skull ber jag att få använda detta uttryck.

För att få klart för sig, huru stor statens förlust skulle blifva i detta afseende, har man gjort vissa beräkningar. Om jag nu utgår från det antagandet, att hvar och en af dessa 10 hvitbetssockerfabriker afverka 30,000 tons betor om året, — enligt uppgift skulle alla tillsammans afverka 300,000 tons årligen — så vill jag fästa uppmärksamheten på att, om jag antager, att de gamla fabrikerne redan betala efter ett utbyte af 9 procent, så skulle staten, för hvarje utbytesprocent, som de nya fabrikerne betala mindre än de gamla, förlora 35,000 kronor. Skulle, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, utbytet under 4 år bestämmas för de nya fabrikerne till endast 5 procent, under det att detta för de gamla är bestämdt till 9 procent, skulle staten under dessa 4 år förlora 560,000 kronor för hvarje fabrik. Under de 4 år, de nya fabrikerne skulle betala efter ett utbyte af 7 procent, skulle statens förlust gå till 280,000 kronor. Följaktligen skulle staten, om Kongl. Maj:ts förslag antoges, under dessa 8 år förlora 840,000 kronor på hvarje ny fabrik, som komme att anläggas.

Nu är det kanske orätt att säga, att fabrikerne vinna hvad staten förlorar på denna tillverkning. Att staten förlorar är gifvet, men hvem som vinner derpå det är en annan fråga. Icke tyckes det vara ensamt fabrikerne, ty då hade de nog varit i en bättre ställning än hvad de för närvarande äro. Efter hvad den förste talaren sade, äro de nya fabrikerne icke i någon afundsvärd ställning, och man kan således icke bestämdt säga, hvar vinsten kommer att ligga. Det beror naturligtvis mycket på under hvilka förhållanden dessa fabriker komma att börja sitt arbete, men staten kommer alltid att i minskad tull för råsocker göra en direkt förlust; att den dock genom betodlingens upp-

drifvande inom landet gör indirekt vinst, vill jag ej bestrida, och möjligen äfven någon direkt vinst i fabrikernas erläggande af beivring m. m.

Kongl. Maj:t har vidare sökt skydda de gamla fabrikerne genom den bestämmelse, att en ny fabrik icke får ligga på mindre afstånd än 40 kilometer från annan i gång varande fabrik. Jag skall längre fram komma till detta, men vill nu först öfvergå till utskottets förslag.

Utskottet ställer sig på en annan ståndpunkt än Kongl. Maj:t. Utskottet tager icke den ringaste notis om de nya fabrikerne utan vill helt simpelt utesluta dessa och säger, att de fabriker, som icke kunna komma till stånd med de vilkor, som utskottet föreslagit, nemligen ett utbyte af 9 procent, de behöfva icke uppstå, de behöfva icke komma till stånd med mindre än att de kunna uppfylla dessa vilkor.

Utskottet gör sig derigenom skyldigt till att skaffa monopol för de gamla fabrikerne, ty under sådana förhållanden skulle icke några nya kunna komma till stånd. Så långt har utskottet gått och har nog velat nå det målet för att hämma denna industri, som utskottet icke vill låta fortgå längre, emedan det skulle bli för stora förluster för statskassan.

Slutligen fins det en annan uppfattning, nemligen deras, som reserverat sig särskildt till förmån för Gotland. Af alla förslag förstår jag detta minst. Reservanterna åberopa sig på de af finansministern i statsrådsprotokollet uttalade åsikter och säga, att han egentligen velat skydda Gotland. Det kan man likväl icke säga, ty Kongl. Maj:t har dock förbehållit sig pröfningsrätt, och det är en skillnad mot reservanternas förslag, hvilket icke gifver de öfriga delarne af Sverige samma fördelar som Gotland. Kongl. Maj:t vill pröfva i hvarje särskildt fall, då ny fabrik anlägges, så att äfven fabriker i andra delar af riket kunna få denna fördel, hvilket deremot är omöjligt enligt reservanternas förslag. Hvarför skall då Gotland ha en sådan fördel? I utskottet hörde vi, att Gotland har god jord och ett lämpligt klimat — ja, man kan säga alla förutsättningar för att vara fördelaktigt i detta hänseende. Nå, då behöfver det väl icke särskildt uppmuntran? Jo, vi fingo af finansministern höra, hvarför det skulle ha det. Hans skäl är det, att jorden är god men grund, vidare att myrarne behöfva utdikas och att folket är ovan vid betodling. Men jag hemställer, om det icke då är bättre att låta Gotland vänta, tills jorden blifvit bättre bearbetad, myrarne utdikade och folket vandt samt först, när detta är gjordt, lemna uppmuntran, ty eljes blir det för dyrt. Det sista skälet, som finansministern anför, att Gotland icke hade några kapital, betyder icke något, ty jordbrukarne i Skåne hafva icke heller några kapital, men i alla fall hafva hvitbetssockerfabriker uppstått i deras närhet. Stiftar man blott lagar som tillräckligt skydda dem, nog leta sig kapitalen dit. I Skåne hafva vi fått pengar från Stockholm och från Göteborg, och det kan nog Gotland också få. Det är således icke något skäl.

*Förslag till
förordning om
beskattning af
hvitbetssocker-
tillverkningen
i riket.*
(Forts.)

Förslag till
förordning om
beskattning af
hvitbetssocker-
tillverkningen
i riket.
(Forts.)

Nu öfvergår jag till den af sex ledamöter i första kammaren afgifna reservation, i hvilken äfven jag instämt. Då vi skulle uppsätta denna reservation, voro äfven mellan oss meningarne delade. Två åsigtger gjorde sig gällande. Den ena ville hålla på komite-rades förslag med sex öfvergångsår, en annan åsigt ville gifva ett mycket mindre antal år. Vidare skilde vi oss i afseende på afståndet. En del ville behålla 40 kilometer, en annan del ville ned-sätta det till 20 kilometer. Det fans till och med den åsigtten, att man skulle våga anlägga nya fabriker invid de gamla och ändå lemna dem fördelar. Åsigtterna sammanjemkades, och vi beslöto oss för 30 kilometer. Det anser jag för min del vara ett ganska betydligt afstånd åtminstone för oss landtmän, om man ser på våra intressen. Det är nemligen icke nog med att vi skola föra våra betor till fabriken, utan vi skola äfven hafva affallet till-baka, och att köra det på axel är besvärligt med en så lång väg. Jag delade också den uppfattningen, att det var tillräckligt med 20 kilometer, men förenade mig slutligen i de öfriga reservanternas beslut om 30 kilometer, såsom varande mer än tillräckligt för att beskydda de gamla fabrikerna.

Hvad nu särskildt beträffar öfvergångsåren, hafva vi en ny siffra som är 5 år. Den kan sägas hafva uppkommit genom en kompromiss, men dock en kompromiss, som stöder sig på något, nemligen derpå, att Kongl. Maj:t och utskottet ansett, att i när-varande stund behöfva de i gång varande fabrikerna en öfver-gångstid af 4 år, innan de kunna betala full skatt. Och bland dessa gamla fabriker, som finnas i Skåne, är det två, som icke arbetat längre än ett tillverkningsår. Sålunda komma dessa nya fabriker att få endast 5 år, och hafva dessa kunnat komma till stånd på 5 öfvergångsår, hvarför skulle då icke äfven andra nya fabriker kunna komma till stånd på samma tid?

Slutligen hafva vi icke ansett oss böra sätta någon viss siffra i utbytesprocent, utan beräknat utbytet under de *tre* första till-verkningsåren till *två* och under de derpå följande *två* tillverknings-åren till *ett* kilogram mindre än det högsta utbyte, som beräknas vid någon äldre fabrik inom riket. Det ha vi gjort därför, att, om man sätter en viss utbytessiffra, blir det en stagnation under dessa öfvergångsår, ty då väntar man att anlägga de nya fabri-kerna, till dess de gamla kommit upp till en utbytesprocent af 9 kilogram. Då jag talat om den uppoffring, som staten, enligt Kongl. Maj:ts förslag, gör vid anläggandet af nya fabriker, anser jag mig skyldig att äfven nämna om den, som staten gör enligt reservanternas förslag. Den skulle, om jag lemna 3 öfvergångsår, efter 7 procent utgöra 210,000 kronor, och går jag sedan till 2 år, gör det efter 8 procent 70,000 kronor. Således skulle enligt reser-vanternas förslag staten komma att göra en uppoffring af 280,000 kronor för hvarje ny fabrik, som anlägges inom riket på ett af-stånd af mer än 30 kilometer från gammal fabrik. Och det är en betydlig skilnad mellan 280,000 kronor och 840,000 kronor, som Kongl. Maj:t föreslagit. Man kan äfven köpa guld för dyrt och

att försöka frambringa en industri, der det skall behöfva lemnas så mycket skydd, att nära nog hela fabriken kan uppbyggas af skyddet, tror jag är väl dyrbart.

Af hvad jag nu anfört torde kammaren finna, att denna reservation är ett medelförslag. Reservanternas hafva försökt att lösa den svåra uppgiften så rättvist som möjligt, den svåra uppgiften att tjena två herrar: staten och industriidkarne, och vi hafva sökt lösa den så rättvist för båda som möjligt, så litet som möjligt minska statens inkomster och ändå frambringa möjligheten af nya fabrikers anläggande utan allt för stora uppoffringar för staten. Utskottets förslag är, efter min och såsom jag förmodar äfven mina medkamraters i reservationen åsigt, sannolikt det samma som att hindra uppkomsten af nya fabriker.

Af hvad jag nu anfört vågar jag taga mig friheten att anhalla om proposition på bifall till den af mig jemte öfriga afgifna reservationen, d. v. s. bifall till mom. 2, ty enligt vår reservation är mom. 1 lika med Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Nisser: Den fråga som nu föreligger rörer visserligen ett mycket lättlost ämne, men är likväl ett ganska svårlöst problem. Detta torde bäst framgå deraf, att då i utskottet 13 röster emot 7 förenade sig om dess förslag, uppgår nu reservanternas antal till 17 emot 3! Af dessa 3 är jag nog olycklig att tillse vidare stå ensam i denna kammare på utskottets sida, och jag tillåter mig nu att framlägga de skäl, på hvilka jag anser mig böra fortfarande stå fast vid utskottets förslag.

Det förefaller mig, som om den motivering komitén framlagt, och hvilken äfven är intagen i statsrådet och chefens för finansdepartementet anförande till statsrådsprotokollet den 16 december, bort leda till helt annat slut än det hvartill komitén kommit.

Det heter nemligen, då det är fråga om det skydd, som nya fabriker skulle kunna vara berättigade till:

»Så vidt komitén kunnat utröna, har försök i sådan rigtning ingenstädes skett, utan har beskattningen allestädes varit lika för både gamla och nya fabriker. Med ett sådant gynnande af nya fabriker äro ock förenade åtskilliga olägenheter» o. s. v. (se komitébetänkandet sid. 68).

Se vi nu till, huru härmed sig förhåller i andra länder, finna vi att i *Tyskland* t. ex. var år 1860 fabrikernas antal 247; accisen höjdes detta år från kronor 10,70 per ton betor till kronor 13,25; under det derpå följande decenniet steg fabrikernas antal till 311, och 1870 höjdes accisen ytterligare till kronor 14,20, hvilket icke hindrade att fabrikernas antal under de 15 följande åren steg till något öfver 400.

Följaktligen har i *Tyskland* fabrikernas antal oupphörligen ökats under den högre accisen utan att någon undantagslagstiftning egt rum för nya fabrikers anläggning.

Gå vi så till *Danmark*, hvars förhållanden torde vara närmast lika det sydliga Sveriges i detta hänseende, visar det sig att äfven

Förslag till förordning om beskattning af hvitbetssocker-tillverkningen i riket.

(Forts.)

Förslag till
förordning om
beskattning af
hvitbetssocker-
tillverkningen
i riket.
(Forts.)

der nya fabriker ej haft någon hjälp i form af lägre accis eller annat skydd.

I Danmark utgjorde accisen till en början 4 % under tullen, men nedsattes sedan till 8 % under gällande tullsats; då deremot denna skillnad i Sverige uppgår till icke mindre än 50 %! I Danmark är skyddet för närvarande 15 kronor per ton socker; i Sverige 117 kronor 50 öre per ton! Om denna industri är naturlig, kan jag för min del icke inse, hvarför icke i Sverige likasom i utlandet den skall kunna gå fram på samma villkor, d. v. s. att man ej skall behöfva lemna någon särskild hjälp åt de fabriker, som nyanläggas, utöfver den som staten redan gifver i form af 50 % under gällande tull. Det är ock denna mening utskottet delat, då det, med frångående af Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt, ansett att ingen undantagslagstiftning för nya fabriker bör ifrågakomma.

Dessutom bedes få påpeka, att man med detta utskottets förslag kommer statens behof af inkomster mera till hjälp i det hänseendet, nemligen att byggandet af nya fabriker icke, såsom en föregående talare anmärkt, kommer att *hämmas*, men väl möjligen *fördröjas*, såsom ock komitén i sitt betänkande (sid. 67) anför:

»Till en början kommer sannolikt den förhöjda beskattningen att dels undanskjuta anläggandet af nya fabriker dels föranleda tillverkare att nedsätta betpriset, hvilket åter kommer att iuskränka betodlingen. I följd häraf skulle statens förlust å sockerbeskattningen begränsas. De fördelar, betodlingen medför för landtbrukaren, och betbeskattningens förmåga att höja industrien komma dock snart att verka en ytterligare utveckling af betodlingen i förening med ett höjdt utbyte af socker. Den härmed förenade ökade inkomsten skall i sin tur framkalla nya fabriker med nya områden för betodling och den tillverkning af socker, som då uppstår, kommer att förminska statsinkomsten, så att lagstiftningen åter måste ingripa. Sådan har utvecklingen varit i andra länder».

Hvad betydelse en ökad produktion af socker inom landet har för statens inkomster med hänsyn till sockertullen, synes af de siffror, som äro intagna i utskottets betänkande, lånade från herr finansministerns ofvan omnämnda anförande.

Det visar sig nemligen (sid. 4), att vid en utbytesberäkning af 9 % — d. v. s. den *högsta* som nu är ifrågasatt sasom norm — statens minskade inkomster vid nuvarande tillverkning uppgå till 3,526,500 kronor; tänka vi oss, att denna industri fortgår så, att importen af socker till vårt land blifver obehöffig, så stiger denna statens minskade inkomst till 6 millioner kronor. Frågan är således: har man rätt att anse, det dessa 6 millioner kronor äro en lagom uppoffring för att denna industri skall kunna ega bestånd?

Jag kan icke hjälpa att det förefaller mig vara en väl hög siffra. Det betyder dock efter 4 % ett kapital af 150 millioner kronor, som staten på detta sätt disponerar till denna industris förmån. Vidare har framhållits, att denna industri icke är till så mycket för att få socker i Sverige som icke mera för att hjälpa

jordbruket, emedan detta genom betodlingen i högsta grad upp-
 arbetas och förbättras. Då tillåter jag mig fråga: hvarför skall
 man betala så stora summor för att få jorden upphjelp till bärande
 af ymnigare skördar? Med hvad rätt pretendera egarne af den
 bördiga sydsvenska jorden, att staten genom sin mellankomst skall
 tillföra dem en *nettoinkomst* af 150 till 200 kronor tunnlandet i
 och med denna jordens aptering till betodling?

*Förslag till
 förordning om
 beskattning af
 hvitbetssocker-
 tillverkningen
 i riket.
 (Forts.)*

En föregående talare har anmärkt att han icke visste hvart
 dessa summor, som staten uppoffrar, taga vägen. Jag tror, att de
 komma dels jordegarna dels fabrikerna till godo och icke ensamt
 de senare.

Då således min öfvertygelse är att denna industri — för så vidt
 den är naturlig — skall likasom hvarje annan bana sig väg utan
 att denna hjälp, som här ifrågasättes i såväl Kongl. Maj:ts som
 reservanternas förslag, genom statens ingripande blifver dem till-
 dömd, tillåter jag mig yrka bifall till utskottets förslag i före-
 liggande punkt.

Herr Olsson: Då jag är delegare i en hvitbetssockerfabrik
 och hör till en provins, der denna fabrikation nästan uteslutande
 drifves, har jag betraktat mig såsom part och kanske därför icke
 bort yttra mig i denna fråga, och det så mycket hellre, som en
 fullständig utredning presterats först af den s. k. hvitbetssocker-
 komitén och sedermera af Kongl. Maj:t, samt slutligen jag för-
 modar, att inom utskottet alla nödiga och nyttiga och på saken
 inverkan upplysningar lemnats. Men den siste ärade talaren har
 efter min uppfattning sett saken från en sida, som icke kan vara
 öfverensstämmande med verkliga förhållandet. Han ansåg — och
 det är om denna punkt jag ville säga några ord — att den s. k.
 premien för nya fabriker ej vore af behovet påkallad, och här har
 i denna kammare förut yttrats, och man har äfven sett det i skrift
 vid flera andra tillfällen, att det skulle vara gifvet, att de nya
 fabrikerna skulle under de första åren kunna utföra en lika stor
 tillverkning, som man har beräknat skola framdeles ske. Detta är
 — och det är derpå jag ber att få fästa denna ärade kammares upp-
 märksamhet — ett fullkomligt misstag. Antingen måste den ort,
 der en ny fabrik anlägges, hafva förut i flera år odlat hvitbetor
 för att hafva fått denna odling, såsom man säger, i gång, eller
 också måste ett annat fall inträffa, nemligen att, om en fabrik
 anlägges i en sådan trakt, dröjer det mer än tre år, innan fabriken
 kan få den hvitbetsodling, som är ett oefftergiftigt vilkor för att
 kunna tillverka den kvantitet socker, som af hvitbetorna beror.
 Denna sak är så enkel och naturlig, att en hvar, som har någon
 kännedom om hvad det vill säga att i vårt land odla hvitbetor
 eller tillverka hvitbetssocker, är fullt förtrogen med dessa för-
 hållanden. Den ärade föregående talaren nämnde, att man i Dan-
 mark och Tyskland ej hade gått till väga med en s. k. premie-
 beskattning, men jag ber att få fästa den värde talarens
 uppmärksamhet på, att i Danmark och i Tyskland äro jordbruks-

*Förslag till
förordning om
beskattning af
hvitbetssocker-
tillverkningen
i riket.*

(Forts.)

förhållandena helt annorlunda än hos oss. Det är sant, att man i vissa trakter af Skåne något så när kan jemföra jordens beskaffenhet, öfriga klimatiska förhållanden och kulturen af jorden med vissa trakter i Danmark, men det är blott några få punkter. Danmark har, såsom vi veta, under en längre följd af år haft ett kultiveradt åkerbruk, Tyskland likaså. Dertill komma de olika klimatiska förhållandena både i Tyskland och Danmark. Och det är detta, som gör att, när det anlägges der en hvitbetssockerfabrik, då är jorden sådan, att odlingen något så när genast kan utsträckas, motsvarande den anlagda fabriken afverkningsförmåga. Om vi t. ex. tänka oss en fabrik på Gotland. måste ett af två inträffa. Antingen måste man börja med odlingen flera år i förväg, innan man kan få den i gång och få en så stor quantitet betor, som behöfs för att tillverka den quantitet socker, man beräknat, eller också får man, om man anlägger en fabrik, innan hvitbetsodlingen är i gång, bereda sig på en mindre quantitet i början och sedan successivt öka den. Jag har en särskild, praktisk känne- dom om en ny fabrik, som under det första året kunnat tillverka mer än tre gånger så mycket, som der tillverkats. Men under senaste hösten kunde till denna fabrik ej anskaffas en större quan- titet betor, än som motsvarade knappt en tredjedel af tillverknings- förmågan. Om man kunnat gifva en sådan fabrik premier, hade väl intet varit naturligare och rättvisare.

Men denna premie är också berättigad från en annan synpunkt, och det nemligen den, att vid hvarje fabrikation af hvitbetssocker behöfver man ej blott tid för odling af betor eller kultivering af jorden för att kunna alstra betor. man behöfver också någon erfarenhet i afseende på det tekniska, som tillhör fabriken, för att kunna få det högsta möjliga sockerutbytet, som man bör kunna få med fullt lämpliga maskiner. Och jag vågar påstå, att det är ingen fabrik i Skåne, som under de första åren så kunnat utveckla de tekniska förhållandena, maskiner och hvad dermed har samman- hang i fabriken, att den har fått den största eller den verkliga afkastning, som borde lemnats.

Dertill kommer vidare en annan omständighet, nemligen den att omkostnaderna vid denna tillverkning äro för en ny fabrik så betydande, att ingen fabrik i Skåne har under de första åren lyckats nedbringa dessa kostnader så långt, som de böra nedbringas för att tillverkningen skall kunna bära sig.

Dessa förhållanden göra det nu både rättvist och billigt, ja nödvändigt, att man lemnar åt de nya fabriken någon respit eller något premium, så att ej dessa fabriker i början få förluster, hvilka sedermera måhända icke kunna repareras.

Nu har man i afseende å dessa premier inskränkt dem i vissa fall till en längre tid, såsom för Gotland, och i andra fall, såsom reservanterna från Första Kammaren gjort, till dels 3 år och dels 2 år eller 5 år; de första 3 åren skulle det vara en minskning i beskattningen af 2 procent, utbytet skulle vara endast 7 procent socker, och under de andra 2 åren skulle det vara från 7 och till

8 procent, hvarefter den normala beskattningen, eller 9 procent, skulle inträda. Om man skulle se saken endast från synpunkten af de gamla fabrikerne, då skulle man möjligen kunna motivera sig till, att det vore bäst för dem att inga nya uppstode. Men det anser jag vara hvarken rättvist eller billigt och ej heller förenligt med en klok statshushållning, ty enligt min åsigt är det fördelaktigast för ett land i samma mån som detta land kan tillverka eller fylla sina många behof. Man har sagt flera gånger, att anläggningen af dessa nya fabriker tillskynda statskassan en betydlig förlust genom minskning i sockertullen. Man kan möjligen säga så från en synpunkt, men återigen från en annan synpunkt tror jag att det är en ren vinst, ty den säkraste och starkaste statskassan är att hafva ett land, som är i stånd att bära de skatter som äro nödiga. Finner man nu att dessa skatter äro nödvändiga å sockertillverkningen, nå, välan då, men ju mera den utvecklas och ju större den är, desto nödvändigare är det att man på den vägen kan få inkomster, som enligt mitt förmenande uppfylla två ändamål, det ena att minska importen, och det är kanske det viktigaste när allt kommer till allt, ty i längden kunna vi icke lefva på export af obligationer och import af guld för dessa. Vi måste komma till någon afkastning som landet gifver, och då är det denna export som är viktigast och som ensam sätter t. ex. riksbanken i stånd att fullgöra sina funktioner i alla riktningar, enär denna export tillför banken ett guldförråd, hvarförutan den, enligt min åsigt, aldrig kan åtaga sig att ensam bestrida sedelutgifningen. Detta var nu något på sidan af saken. Emellertid ber jag få säga, det jag för min del icke har något emot att biträda Kongl. Maj:ts förslag, men jag skall ej heller hafva något emot att antaga hvad Första Kammarrens reservanter hafva föreslagit, nemligen att bestämma afståndet till 30 kilometer samt utbytet de tre första åren efter fabriken tillkomst till 7 procent och de andra två åren till 8 procent, och derefter till 9 procent. Detta anser jag vara fullt befogadt, och jag tror att det är i landets i flera afseenden väl förstådda intresse, att man söker så mycket som möjligt underlätta denna industri.

Hvad första punkten beträffar har jag intet annat yrkande än hvad utskottet föreslagit. Med afseende på andra punkten hemställer jag om bifall till reservanternas förslag.

Herr Cavalli: Det har i den ofta omförmälda reservationen af sex Första Kammarrens utskottsledamöter blifvit sagt, att genom borttagande af mom. 2 i 2 § odlingen af hvitbetor skulle monopoliseras inom den trakt, der de nu odlas. Jag ber att på det kraftigaste få betona, att detta icke varit syftet med utskottets förslag. Att berörda moment ströks af utskottet, berodde derpå, att inom den afdelning af utskottet, der ärendet först behandlades, en allmän opposition yttrade sig mot den särskilda pröfningsrätten i hvarje fall; och denna motvilja gick derifrån öfver till hela Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt, som i utskottets plenum ej fick

*Förslag till
förordning om
beskattning af
hvitbetssocker-
tillverkningen
i riket.
(Forts.)*

*Förslag till
förordning om
beskattning af
hvitbetssocker-
tillverkningen
i riket.
(Forts.)*

understöd af mera än en enda person. Skälen, hvarför momentet uteslöts, äro af två slag. Till det ena hörde, att antagandet af ett sådant stadgande skulle innebära återupplifvandet inom vår näringslagstiftning af grundsatser, som af densamma längesedan öfvergifvits; att på det sätt, den föreslagna bestämmelsen angifver, genom konstlade medel söka uppamma en industri å orter, som måhända icke ega de naturliga betingelserna för dess fortfarande bestånd, vore icke förenligt med sunda lagstiftningsprinciper; att den lockelse till kapitalplacering, som den föreslagna skattelindringen skulle medföra, vore synnerligen betänkelig; samt att staten utan nytta fått vidkännas en måhända ingalunda obetydlig skatteuppföring, derest en sålunda framlockad industri sedermera visade sig icke kunna bära den högre beskattningen, utan ginge under, hvilket uppenbarligen i sådant fall jemväl skulle medföra högst menliga följder för de i en sådan anläggning intresserade enskilde. Skälet af andra slaget var statskassans minskade inkomst.

För min del skulle jag, om Kongl. Maj:ts förslag egt lika stora sympatier inom utskottet, som reservanternas synes tillvinna sig inom denna kammare, hafva biträdt detsamma, ty jag ser gerna, att hvitbetsodling bedrifves i många delar af vart land. Och hvarför skulle jag med de åsikter, jag omfattar, stå emot att bereda landtbruket de fördelar, som hvitbetsodlingen medför? Måhända därför att jag representerar ett skanskt län? Ingenting är likväl origtigare än detta; det vore tvärtom lyckligt just för Skåne, om hvitbetor odlades i många delar af landet. Vi stode då i dessa frågor icke så ensamma, icke så, jag vågar säga, missförstådda som vi nu göra både inom och utom Riksdagen. I skolen för öfrigt icke tro, mine herrar, att det är något för Sverige enastaende, att hvitbetssockerfabrikationen tränger sig tillsammans inom tränga gränser. Så är tvärtom förhållandet nästan öfver allt, der hvitbetor odlas. I Preussen t. ex., der något mera än 300 fabriker finnas, äro 128 belägna i provinsen Sachsen, 60 i provinsen Schlesien och 44 i provinsen Hannover; alltså öfver 75 procent i tre provinser. I södra Ryssland finnes på ett jemförelsevis ringa område 260 fabriker. Enahanda äro förhållandena i Frankrike och Österrike.

Såsom jag här ofvan anført, kan jag med min röst understödja vare sig Kongl. Maj:ts förslag eller det af reservanterna med utskottets ordförande i spetsen afgifna, som går i samma riktning. Dervid vill jag dock tillkännagifva, att jag dermed icke afstår från det särskilda yrkande, jag har beträffande Gotland.

Herr Treffenberg: Eftersom jag mot min vilja och mot mitt ja blifvit insatt i bevilningsutskottet, skall jag anhålla att nu få lemna den upplysningen, att jag visserligen inom utskottet deltagit i behandlingen af denna fråga men ej var närvarande, då detta betänkande slutligen justerades. Hade jag det varit, så skulle jag hafva reserverat mig ungefär i samma syfte som herr af Burén, eller med andra ord stält mig på Kongl. Maj:ts sida, dock med

undantag hvad angår den Kongl. Maj:t förbehållna pröfningsrätten, som jag anser böra bortfalla.

Förslag till förordning om beskattning af hvitbetssocker-tillverkningen i riket.

(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på nu föreliggande paragraf yrkats, 1:o) att densamma skulle godkännas i enlighet med utskottets förslag; 2:o) att paragrafen skulle godkännas med den lydelse Kongl. Maj:t föreslagit, samt 3:o), af herr *Stephens* och friherre *Barnekow*, att kammaren skulle godkänna § 2 mom. 1 af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet och besluta, att mom. 2 i nämnda § skulle erhålla den lydelse, som föreslagits i den af friherre *Barnekow* m. fl. vid betänkandet fogade reservation.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till det af herr *Stephens* och friherre *Barnekow* framställda yrkandet vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontra-proposition dervid antagits godkännande af paragrafen med den lydelse Kongl. Maj:t föreslagit, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner § 2 mom. 1 af Kongl. Maj:ts förslag till förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket och vill, att mom. 2 i nämnda § skall erhålla den lydelse, som föreslagits i den af friherre *Barnekow* m. fl. vid bevillningsutskottets betänkande n:o 3 fogade reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes ifrågavarande paragraf med den lydelse, Kongl. Maj:t föreslagit.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 68;

Nej — 56.

Slutmeningen.

Herr *Cavalli*: Oaktadt kammaren nyss fattat beslut om att till § 2 foga ett nytt moment om särskild skattelindring för nya fabriker, belägna på mer än 30 kilometers afstånd från annan i gång varande hvitbetssockerfabrik, skall jag dock, såsom jag redan förut angifvit, söka vinna bifall för min särskilda reservation beträffande ytterligare skattelindring för Gotland.

Förslag till
förordning om
beskattning af
hvitbetssocker-
tillverkningen
i riket.
(Forts.)

Man kan antaga, att efter det nyss fattade beslutet nya fabriker kunna uppkomma i trakter af riket, der, utom nödiga försättningar beträffande klimat och jordman. landtbruket står på den höjdpunkt, att odling af hvitbetor, dugliga för sockertillverkning, kan ega rum. Men jag betvivlar på skäl, jag sedermera skall angifva, att denna lagstiftning är tillräcklig för Gotland.

Före den tidpunkt, då den nu florerande hvitbetsodlingen började här i landet, eller år 1883, hafva hvitbetssockerfabriker uppbyggts och hvitbetor odlats under tva perioder. Den första inföll under åren 1836—1845, då tre fabriker funnos, nemligen i Malmö, i Landskrona och invid Lund, och den senare under åren 1854—1875, under hvilken fabriker anlades i Landskrona, Inedal, Halmstad, Arlöf, Vadstena, Ljung och Öja. Anledningen till industriens undergång bada gångerna — Arlöfsfabriken fans dock kvar äfven under åren 1875—1883 — var otvifvelaktigt för låg sockerhalt i betorna, lika visst som det är, att industriens uppsving under nuvarande period till hufvudsaklig del beror på en mera vardad betodling, på betrasens förbättring. Ja, mine herrar, detta har varit den *nödvändiga* försättningen för industriens bestånd; men huru lång tid har det icke kräft i Skane att vinna detta mål? Om man ej tager med i räkningen erfarenhet från de föregående perioderna, så förflöto dock bortat tio år, innan betkulturens förbättring inträdde. Vill man da säga, att den öfvergångstid af åtta år, som de gotländska myndigheterna begärt, är för lång?

Det gotländska jordbruket står af helt naturliga anledningar efter jordbruket i flera af rikets öfriga delar. Skälen dertill äro ju kända, men ett af dessa skäl skall jag bedja att nu få särskildt framhålla. År 1832 suspenderades skiftesvitsordet, hvad Gotland angick, och först år 1866 återfick det gällande kraft. I följd häraf är ännu en tredjedel af Gotland oskiftad. Förhallandena på ön lära, efter hvad myndigheterna enstämmigt förklarar, vara sådana, att jordbrukets höjande i afsevärd man derstädes icke kan paräknas utan genom införande af hvitbetsodling på ön. Frågan torde således böra betraktas från den synpunkten: Vill Riksdagen, som i denna fråga ensam har magten i sina händer, vidtaga en åtgärd, hvarigenom landtbruket i en del, lat vara en ringa del, af vårt land kan förkofra sig och höjas? Svaret på den frågan lemnas i det beslut, kammaren nu går att fatta. Riksdagen har tillföre gerna och med rätta medverkat till vår modernärings höjande, och ett bifall till min reservation vore sålunda helt enkelt att fortsätta i samma rigtning.

Jag väntar mig att få höra samma invändning, som jag fått inom utskottet: Vi vilja ej veta af någon undantagslagstiftning; den är behäftad med så många fel. Jag paräknar dock, att det talet icke kommer från dem, som medverkat till antagandet af mom. 2 i § 2, ty just genom det beslutet har en undantagslagstiftning, ja, en dubbel undantagslagstiftning tillskapats. För öfrigt, mine herrar, vill man göra sig besvär och se efter i vår författningssamling, så finner man många fall af undantagslagstiftning. Jag

vill ej trötta kammaren med någon utförligare uppräknig, jag vill nu endast påpeka, hurusom vi för Norrbotten hafva en särskild skogslag, likaså för Vesterbotten, äfvensom just för Gotland. För Göteborg hafva vi en särskild författning angående kyrkofullmäktige och kyrkonämnd samt angående mantals- och skattskrifning och kyrkoskrifning o. s. v. Skola vi tala om Stockholm, så vet jag knappt hvad som ej der är undantagslagstiftning. 1862 års kommunal- och kyrkostämmoförordningar gälla ej för Stockholm. Särskilda bestämmelser gälla beträffande förmynderskapsväsendet, mantals- och skattskrifningen, stadens kommunala och administrativa förvaltning, uppbořdsväsendet m. m.

Förslag till förordning om beskattning af hvitbetsocker-tillverkningen i riket.

(Forts.)

Men än mera. Vi hafva ända till den dag, som i dag är, haft en särskild undantagslagstiftning för Gotland. Det har ålegat den manliga gotländska ungdomen en längre, en tyngre värnpligt till försvar för det gemensamma fosterlandet än den, som ålegat ungdomen i öfriga delar af riket. Denna undantagslagstiftning har emot Gotlands önskan ålegat provinsen i omkring 80 år; är det då ej en gärd af den enklaste rättvisa — i fall man ej vill se saken från praktisk eller ekonomisk synpunkt — att vi i dag gifva Gotland en undantagslagstiftning, som det sjelft begär, ej en, som skall gälla i 80 år, endast i 8 år?

På grund af hvad jag nu anført får jag anhålla om bifall till min vid betänkandet fogade reservation.

Herr Östergren: Efter den utredning, som herr Cavalli lemnat angående behofvet för Gotland af större skattelindring än den, som bestämts genom kammarens nyss fattade beslut, kan jag inskränka mig till att endast åberopa denna utredning äfvensom det af talaren på helsingborgsbänken afgifna yttrande. Denne visade nemligen på ett mycket kraftigt sätt, huru nödvändigt det är för en ny fabrik att erhålla skattelindring, derest den ej skall stjälpas. Ehuru jag instämmer i herr Cavallis motivering, kan jag dock icke finna den af honom gjorda formuleringen af öfvergangsstadgandet lämplig. Det synes mig, som om han i denna formulering gått väl långt. Efter densamma blifver stadgandet gällande icke blott för en öfvergångstid, det kan blifva permanent, nemligen för det fall att flera fabriker på Gotland anläggas den ena efter den andra, en hvar med rätt till skattelindring under 8 år från fabriken anläggning. Lyckligare synes mig da grefve Hamilton hafva löst fragan i sin reservation, uti hvilken sex andra utskottsledamöter instämt. Jag tager mig därför friheten, herr talman, att yrka bifall till det i Kongl. Maj:ts proposition förekomna öfvergangsstadgande, med det tillägg, som grefve Hamilton i sin reservation föreslagit.

Friherre Barnekow: Jag har redan en gång förut berört frågan om en undantagslagstiftning för Gotland i detta fall, och jag anser det nu vara ännu mindre skäl att bevilja densamma, sedan kammaren antagit hvad vi nyss antagit. Jag kan ej finna något egentligt skäl, hvarför Gotland skulle hafva denna förmån; det har ej sämre kli-

*Förslag till
förordning om
beskattning af
hvitbetsocker-
tillverkningen
i riket.*

(Forts.)

mat, ej sämre jord. Det enda skälet skulle vara det, att, på sätt den föregående talaren påpekat, Gotland hos Kongl. Maj:t särskildt begärt denna undantagslagstiftning. Ja, mine herrar, är det bara det som fordras, så kan Kristianstads län äfven begära undantagslagstiftning, och detsamma skulle ju kunna begäras äfven af Östergötlands län och af Vestgötalänen. Beror det blott derpå, att Gotland förstätt att på högre ort hålla sig framme bättre än de andra länen, så vill jag ej gilla det skälet. När andra undersåtar äro lojala och arbeta utan petitioner, så tycker jag att de borde få minst samma rättigheter som dem, hvilka ständigt petitionera.

Af hvad jag nu och en gång förut redan anfört torde framgå, att jag ej kan vara med om någon särskild undantagslagstiftning för Gotland, utan anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts förslag, hvilket är nödvändigt när man bifallit reservationen derför att Kongl. Maj:ts förslag skiljer sig derifrån blott genom en redaktionsolikhet.

Herr Reuterswärd: Ehuru långt ifrån älskare af undantagslagar och undantagsförfattningar, anser jag likväl, att tillfällen finnas, då sådana kunna vara af nöden, synnerligast i vårt långsträckt land med dess inom nästan hvarje provins olika klimat, olika odling och olika förhållanden. Det torde då ej kunna anses ur vägen, om man vill se landet i allmänhet uppblomstra, att någon gång göra ett undantag från den allmänna regeln.

Här är nu fråga om Gotland, och såsom den föregående talaren sagt, har denna ö, snart sagdt, från uråldriga tider haft sin särskilda lagstiftning, icke blott hvad angår dess försvar, utan jemväl en särskild skogslagstiftning m. m. m.; och att taga vara på denna ö samt göra dess befolkning så lycklig och så välmående som möjligt, anser jag vara en mycket stor och viktig uppgift.

Emellertid har jag ej något vidare att tillägga, utan anhåller att lika med statsrådet Östergren få föreslå, att kammaren behagade antaga Kongl. Maj:ts framställning med den förändring deruti, som af grefve Hamilton m. fl. reservanter blifvit föreslagen.

Herr Cavalli: Bevillningsutskottets ärade ordförande har för andra gången tillkännagifvit, att han ej förstår de skäl, som blifvit anförda för en undantagslagstiftning för Gotland. Andra gången berörde han blott ett skäl, som härför anförts, nemligen petitionen. Jag tillåter mig få erinra derom, att jag anfört mer än ett skäl för min framställning.

Då representanten för Gotland af formella skäl funnit det vara mera lämpligt att bifalla den reservation, som, i enahanda syfte som min reservation, afgifvits af andra ledamöter inom utskottet, har jag gifvetvis icke något deremot. Att jag icke förenade mig med ifrågavarande ledamöter berodde derpå, att jag ansåg, att, när man skulle hjälpa Gotland, kunde man göra det fullständigt. Jag

försätter, att icke flera än två hvitbetssockerfabriker kunde uppstå på Gotland, och tyckte, att man kunde hjälpa båda två. Jag vågar ej uttala en mot representantens för Gotland stridande mening, men jag har icke klart för mig, hvarför den ena reservationen mera innefattar ett öfvergångsstadgande än den andra. Jag skall således afstå från mitt yrkande och förena mig med herr Östergren i hans yrkande om bifall till grefve Hamiltons m. fl. reservation.

Förslag till förordning om beskattning af hvitbetssocker-tillverknigen i riket.

(Forts.)

För det understöd, jag vunnit, är jag emellertid tacksam. Och jag tror, att med de ansträngningar, som gotlänningarne gjort för denna frågas lösning, vore det ur många hänseenden mycket oklokt att ej uppmuntra den. Deras intresse skulle förlösas, hoppet sjunka ned till ett minimum. Det är på grund häraf, som jag sökt medverka till målets vinnande.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande slutmeningen, om hvars godkännande i enlighet med utskottets förslag framställning nu icke blifvit gjord, yrkats dels godkännande af Kongl. Maj:ts förslag, dels ock, af herr Östergren, att sistnämnda förslag skulle godkännas med det tillägg, som innefattades i den af grefve H. E. G. Hamilton vid betänkandet afgifva reservation.

Sedermera gjorde herr talmannen proposition på godkännande af slutmeningen med den lydelse, som af utskottet föreslagits, och vidare proposition å hvardera af nyssnämnda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till herr Östergrens förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

§§ 3—5.

Godkändes.

Art. II, III och V äfvensom rubriken.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Herr Cavalli: Jag ber om öfverseende för att jag ännu en gång tager kammarens uppmärksamhet i anspråk, men jag måste upptaga en fråga, som är af vikt. I sin till Kongl. Maj:t år 1891 aflättna skrifvelse, deri Riksdagen ifrågasatte en förändring i hvitbetssockertillverknings-skatten, uttalade Riksdagen jemväl den önskan, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida icke en annan beskattningsgrund kunde komma i fråga. Den af Kongl. Maj:t tillförordnade komitén har åt jemväl denna del af frågan egnat sin uppmärksamhet. Komitén har på ett uttömmande, klart och sakrikt sätt ådagalagt såväl fördelarne som olägenheterna af de olika beskattningarna och efter denna utredning kommit till det resultat, att råmnesbeskattning fortfarande bör ega rum. Denna åsigt har gillats af Kongl. Maj:t. Och utskottet, till hvars be-

*Förslag till
förordning om
beskattning af
hvitbetssocker-
tillverkningen
i riket.*

(Forts.)

handling ärendet hänvisats, förklarar, att »på de grunder, komitén anfört, anser utskottet, att skäl icke förefinnes att för närvarande införa produktbeskattningssystemet i vårt land». Utskottet säger vidare, att »utskottet är således ense med komitén och Kongl. Maj:t derom, att någon förändring uti nu rådande system för beskattningen af ifrågavarande tillverkning icke bör för närvarande ifrågakomma». Man skulle kunna tänka sig, att saken dermed vore slut. då Kongl. Maj:t, komitén och utskottet äro ense. Men utskottet kapitulerar i edan på nästa rad, der utskottet säger, att det kan icke underlåta att i detta sammanhang påpeka önskvärdheten deraf, att Kongl. Maj:t vid utfärdandet af blifvande ordningstadga för hvitbetssockerfabrikerna i riket måtte taga i öfvervägande, huruvida icke deri borde inflyta så affattade föreskrifter angående sättet för hädanefter uppstående hvitbetssockerfabrikers inrättande, att de anordningar, som i eller vid desamma komma att vidtagas, icke måtte lägga hinder i vägen för en öfvergång till produktbeskattning, derest en sådan öfvergång framdeles skulle befinnas lämplig». Ja, mine herrar, hvad utskottet har gifvit med den ena handen det tager utskottet ögonblickligen igen med den andra. Jag kan och måste beteckna ett sådant resonnement, som utskottet använt, såsom icke konsekvent, och ännu mera inkonsekvent vore det, om Riksdagen till en sådan motivering lemnade sitt bifall. Denna kammare har nu beslutit en räämnesbeskattning; det är väl också meningen, att det skall vara en sådan och icke en produktbeskattning.

Men det är icke nog med de teoretiska skälen, ty orden, sådana som de stå, äro icke så oskyldiga som de se ut, om man antager, att Kongl. Maj:t skall fästa något afseende med dem. Om produktbeskattning skall användas vid hvitbetssockerfabrikerna, så måste fabriksbyggnaderna och kontrollen anordnas helt anorlunda än nu. Fabrikererna måste då omgifvas med murar såsom fängelser; hvar och en, som kommer in eller ut, skall visiteras, och allt socker, som föres in eller ut ur fabriken, skall undersökas. Nu hafva fabrikanterna fått bygga ungefär som de velat, men de nya fabriker, som hädanefter uppstå, skulle inrättas med hänsyn till produktbeskattning. Jag behöfver icke påpeka, att det skulle föranleda ökade kostnader. Kammaren har nyss genom två fattade beslut beviljat vissa lindringar för nya fabriker, men nu ifrågasättes det, att sådana åtgärder skola vidtagas vid nya fabriker, att en öfvergång till produktbeskattning underlättas; och detta skulle blifva ett onus, en ökad kostnad för en ny fabrik.

På grund häraf hemställer jag, att den på 9:de sidan förekommande mening, som börjar med orden: »Dock kan utskottet icke underlåta» och slutar med orden: »framdeles skulle befinnas lämplig», måtte få ur motiveringen utgå.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, förklarades, på gjord proposition, utskottets ifrågavarande hemställan besvarad

genom de beslut kammaren fattat vid föredragningen af förslaget särskilda delar.

Herr talmannen yttrade härefter, att i afseende på motive-
ringen blifvit af herr *Cavalli* yrkadt, att den å sid. 9 i det
tryckta betänkandet förekommande punkt, som börjar med orden:
»Dock kan utskottet icke underlåta» och slutar med orden: »be-
finnas lämplig», skulle utelemnas.

Härpå gjordes proposition enligt detta yrkande, och förklarades
densamma vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sam-
manträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts
nedannämnda, denna dag aflemnade nådiga propositioner till Riks-
dagen:

1:o) angående disposition af inflytande köpeskilling för kronan
tillhörig mark i kvarteren Edelman mindre och Krabaten i Stock-
holm m. m.;

2:o) angående ordnande af pensionsförhållandena vid intendentur-
corpsen; samt

3:o) angående anvisande af medel till odlingslånefonden.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts under
sammanträdet aflemnade nådiga proposition till Riksdagen an-
gående vissa ändringar i förordningen angående utvidgad närings-
frihet.

Kammaren åtskildes kl. 1.17 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
